

Føns fårelaugh

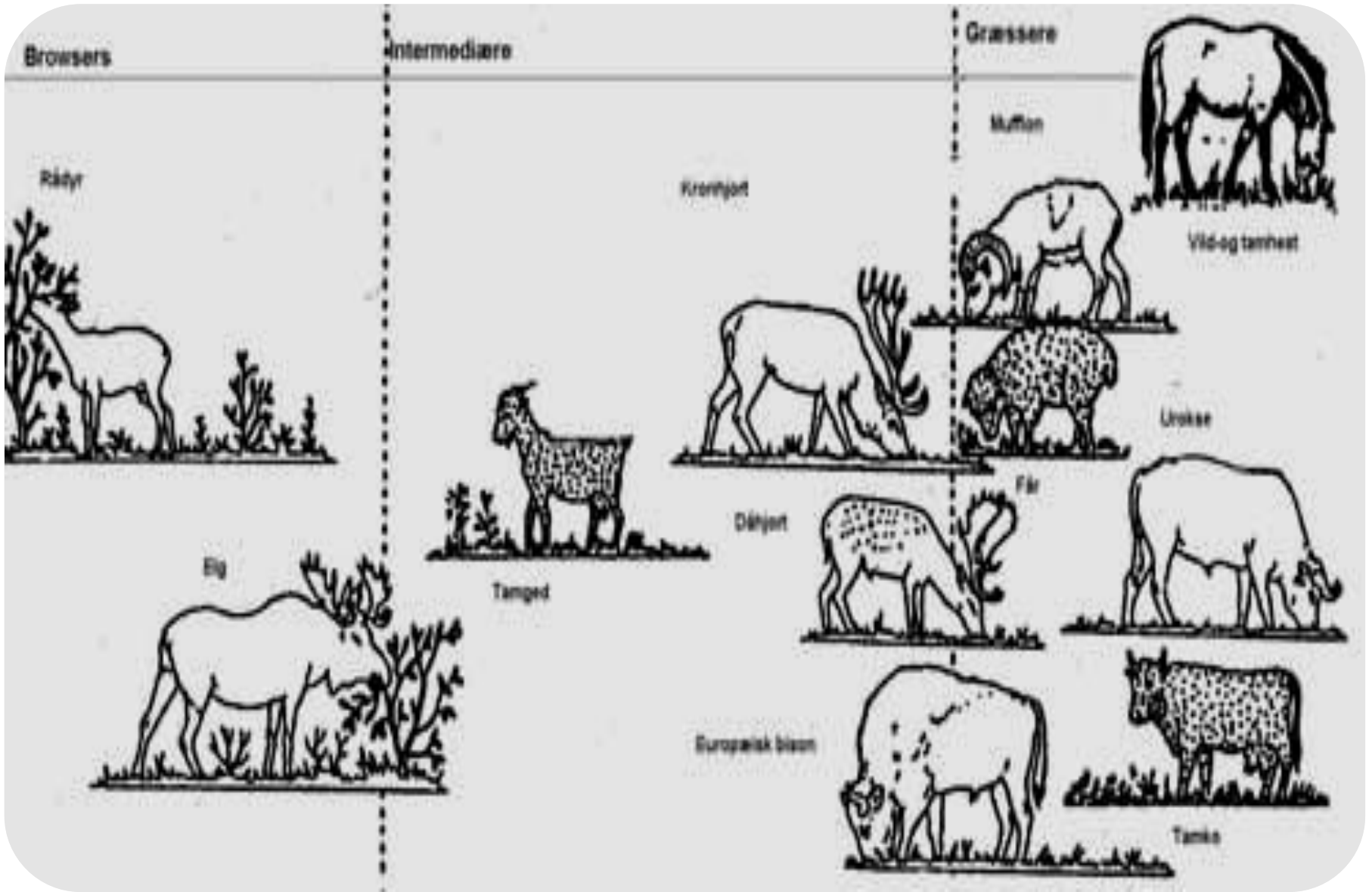
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

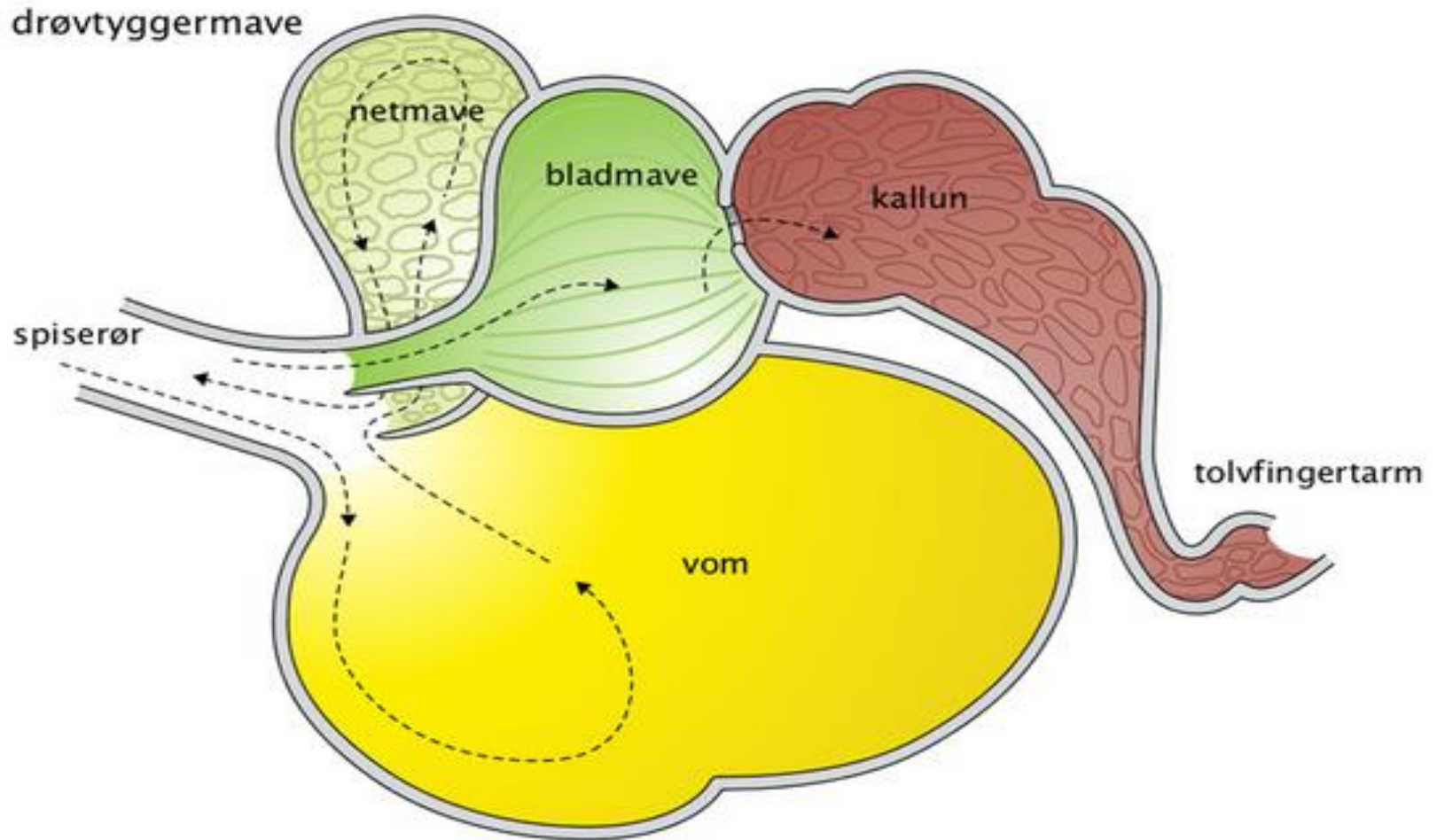
Føde præference

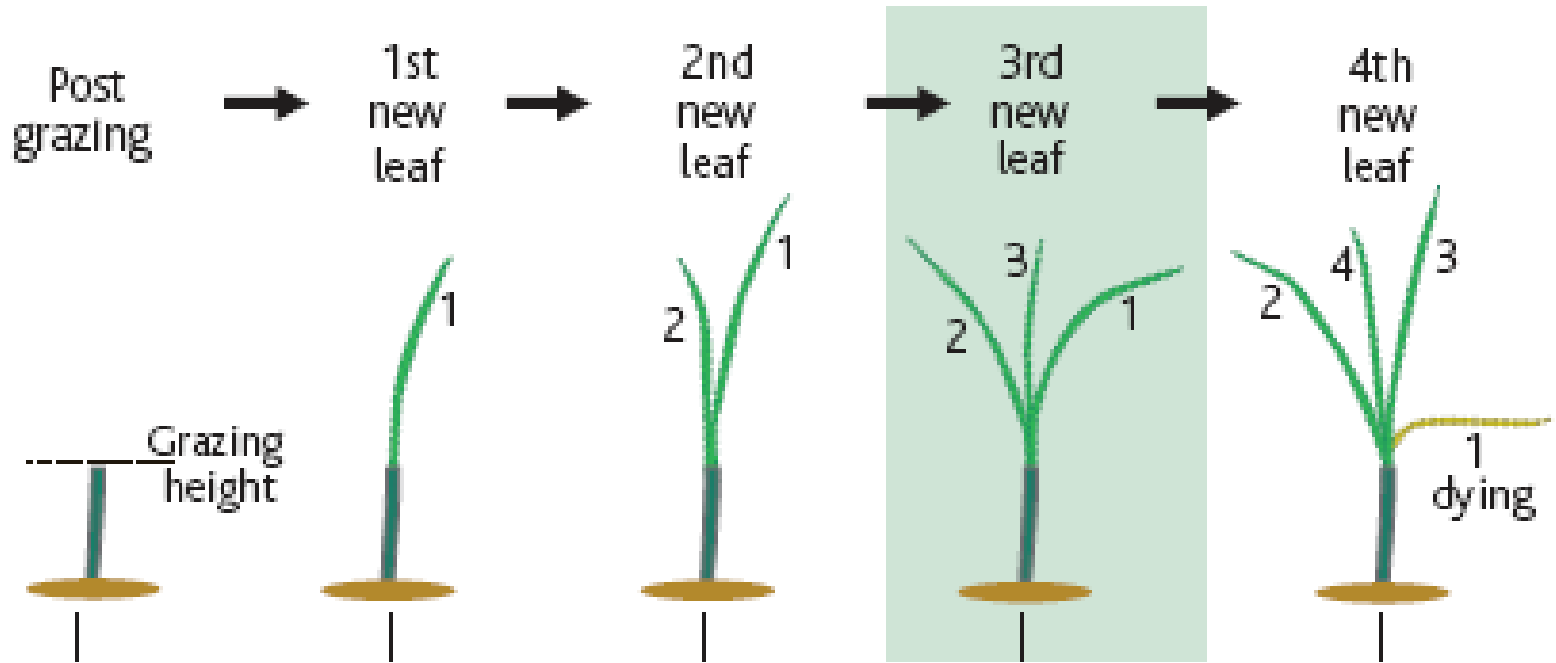
Fåret er drøvtygger

- En **drøvtygger** er et klovdyr, der fordøjer sin føde i 2 trin
- Først ved at spise råmaterialet og dernæst gylpe det op, tygge det igen og synke det ned i en anden mave.
- Mikroorganismer nedbryder cellulose til glukose og omdanne det til fedtsyrerne eddikesyre, propionsyre og smørsyre.
- Det lever den så af.

De fire maver

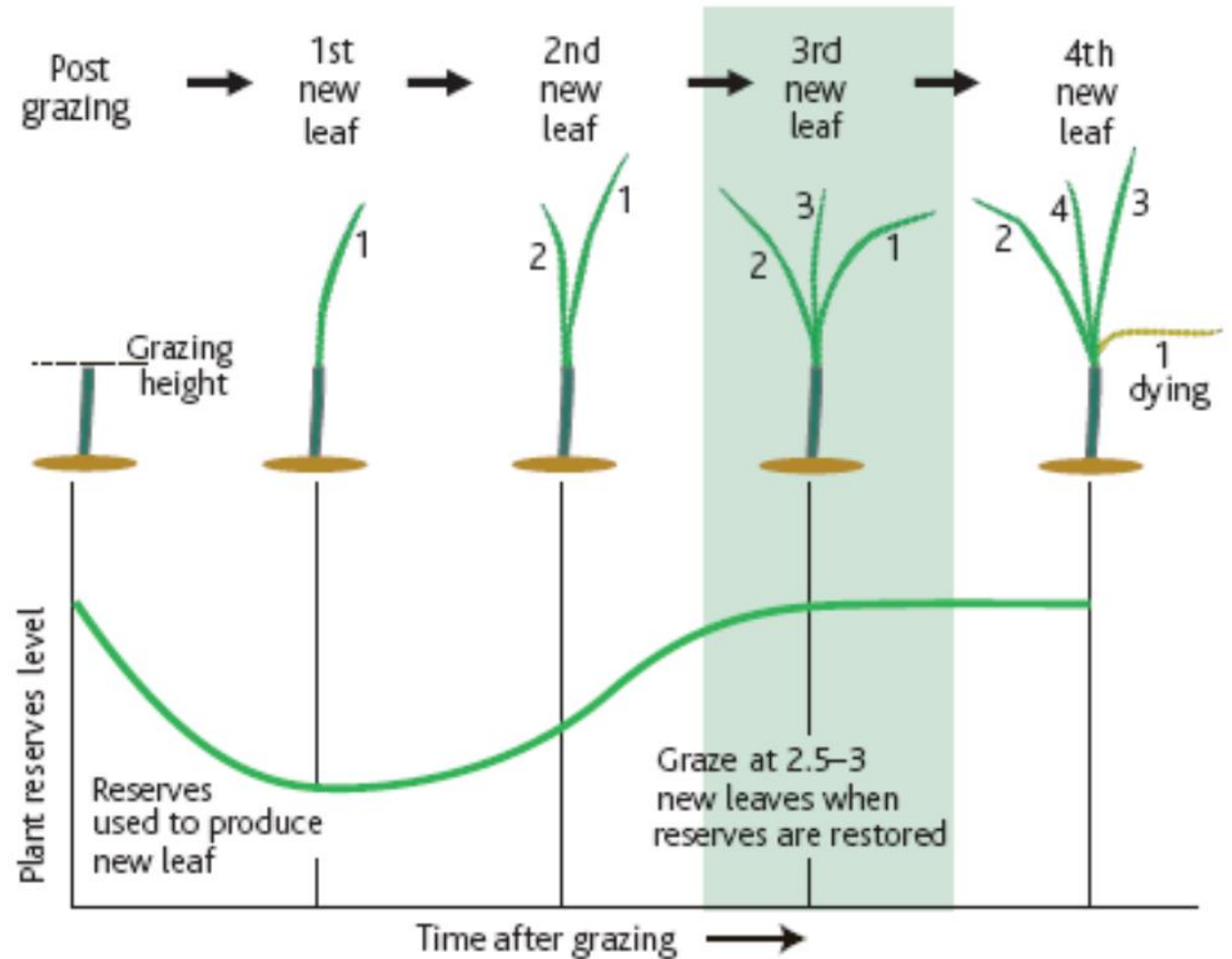

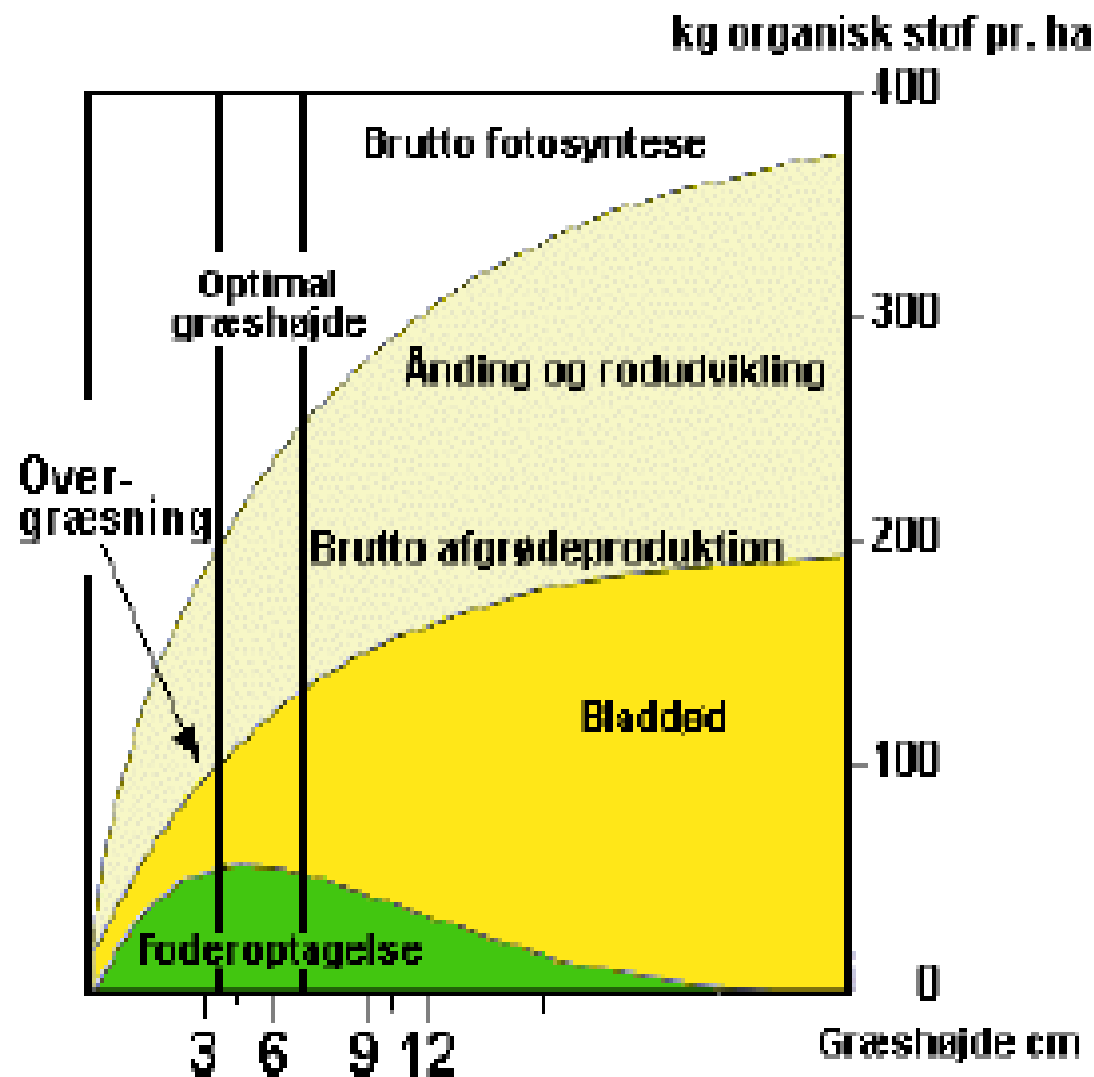
Hvordan gror græs

Hvordan græs gror

- Græs ikke for tidligt
- Eller for kort
- Tilpas belægningsgraden

Figur 1. Principskitse, der viser hvor foderoptagelsen er størst i en tæt græsmark ved afgræsning med m alkekøer - men også hvad der sker med Bruttoafgrødeproduktionen ved overgræsning.

Optimal Quality

Moderate Quality

Poor Quality

Under 1 kg ts.

1,1 kg ts.

Over 1,2

Intet er så forskelligt som forholdene:

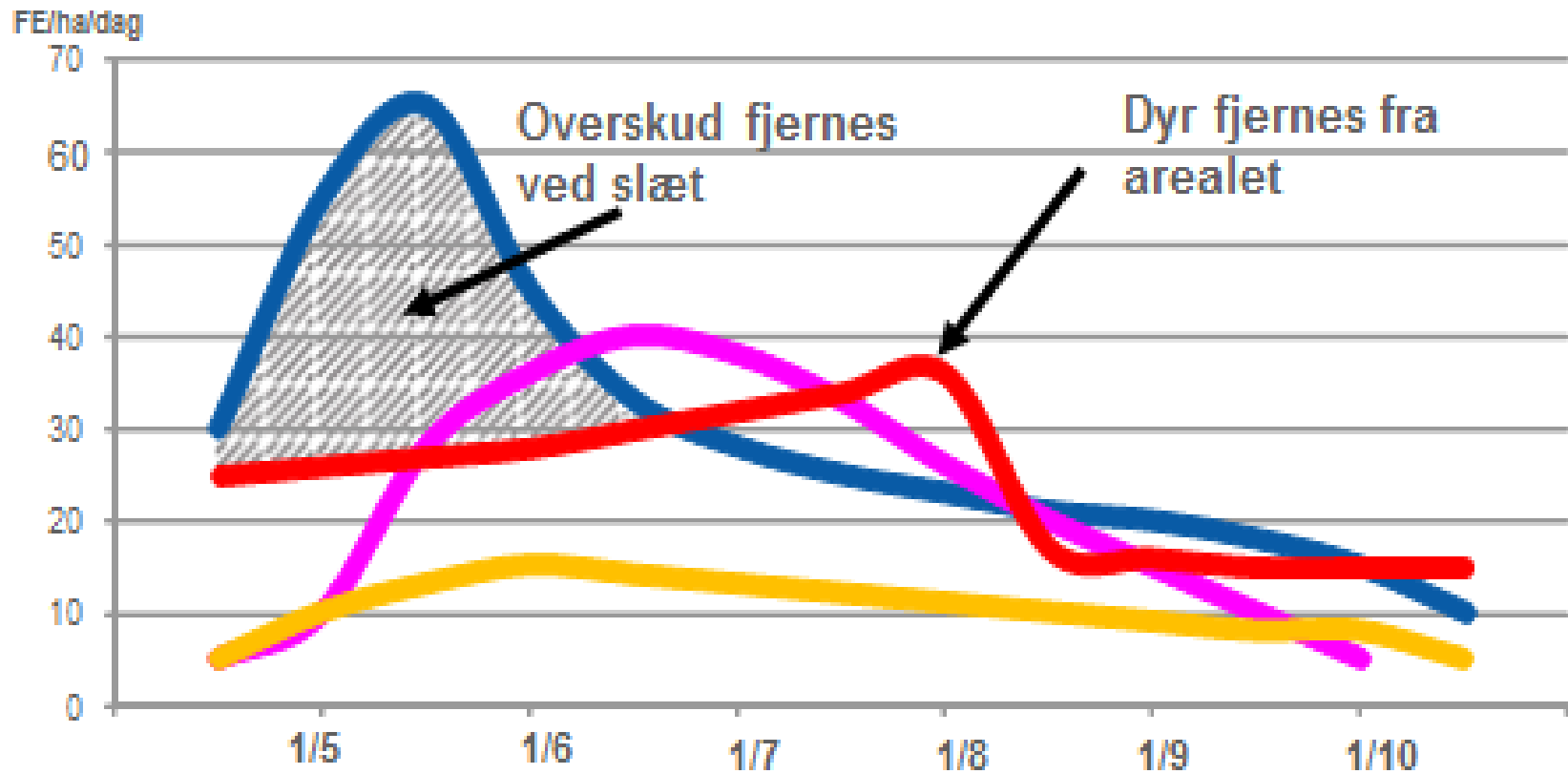
Marginal jord

Intensive forhold

Forskellige typer af græsarealer

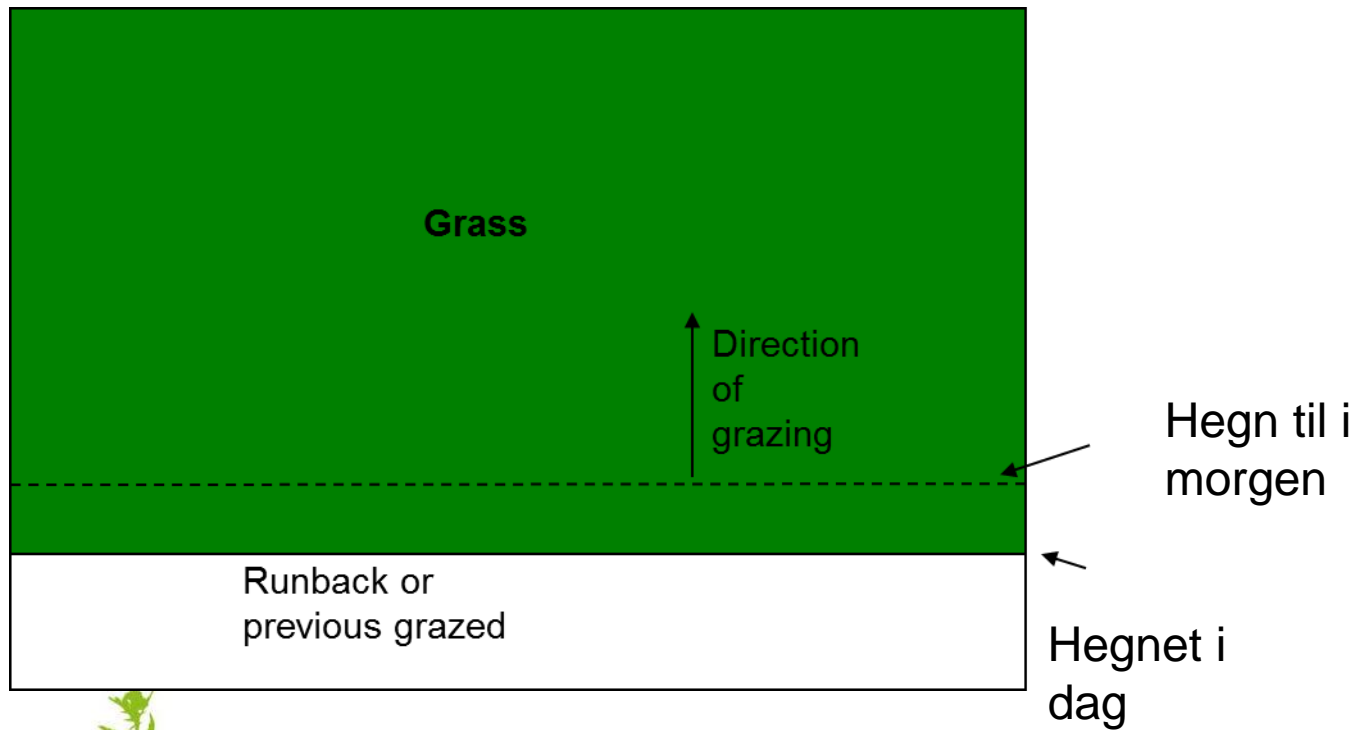
- God omdriftsareal, kløvergræs, ca. 5800 FE / ha
- God permanent græsareal, kløvergræs, ca. 3900 FE / ha
- Permanent græsareal, 100 pct. afgræsning, MVJ-ordning
- Foderbehov (10 får med lam)

Størrelse af folden

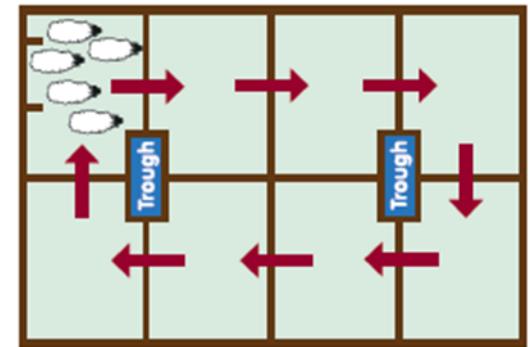
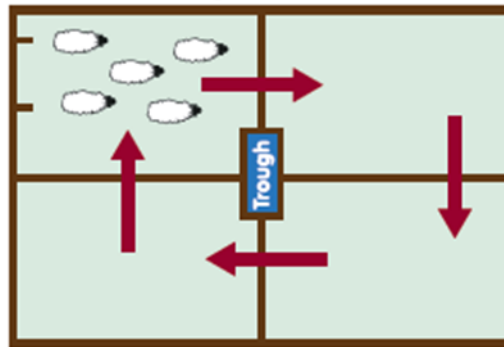
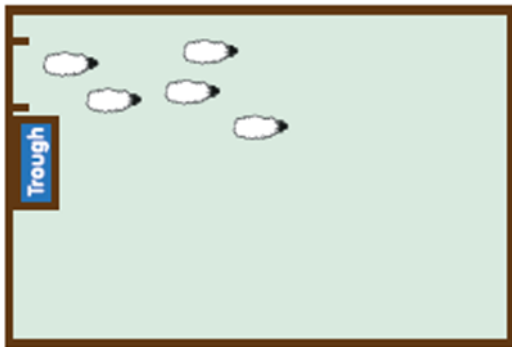
- Eks. 10 moderfår med lam.
 - Væksten på omdriftsarealer er før Skt. Hans ca. 50-60 fe pr. ha. pr. dag. 10-12 moderfår med lam
 - Væksten på omdriftsarealer efter Skt. Hans ca. 30-45 fe pr. ha pr. dag. 8-10 moderfår med lam
 - Væksten i efter året falder til 5-10 fe i oktober-november. 3-6 moderfår uden lam

Stribe græsning

Afgræsnings strategi

- Der behøver ikke kun være 1 fold
- Jo flere jo bedre

Strategi for foldskifte

- Der skal være 21 dage mellem dyrene kommer tilbage til samme fold. I starten af året færre dage.
- Ved 4 folde skiftes hver 5-7. dag
- Ved 8 folde skiftes hver 3-5. dag.
- Halvdelen af foldene slættes 1. slæt, resten skiftes, så de bliver slættet mindst 1 gang. Folden kan afpudses når dyrene forlader folden

Betydningen af flere folde

- Mindre krav til management
- System i afgræsningen
- Sanering mod parasitter
- Højere udbytter
- Minimum 4 folde, helst 6-8 folde.
- Lære at sætte dyrene på det græs de kan li'

Typer af afpudserne

- Den lette type
 - 15-20.000 kr.
- Begrænset kapacitet og dårlig spredning, når græsset er fugtigt

- Den tunge type (mulch)
 - 25-55.000 kr.
 - De kan alt

Vinterfodringen

- Hvad er med til at gøre foder billigt?
- Høste overskud
- Tilskud
 - Køb hos nabo
- Egen produceret tilskudsfoder
- Pris på alternativ foder

Tilskudsfoder priser pr. 100 kg

Emne	Løs pris	Sækkevarer
Rapskage	215	300
Sojaskrå	338	423
Roepiller	177	262
Vårbyg	143	228
Fårefoder	215	377
Fåre T		450
Mineralfoder		600

- Dagsration i tørstof (kg) som procent af kropsvægten hos moderfår.

Produktionsstadie	Tildeling i pct. af kropsvægten
Midt drægtigheden	1,5
Sen drægtighed	2
Tidlig laktation	3
Midt og sen laktation	2,5
Voksende lam	4

Kilde: www.eblex.org.uk. BRP-Bulletin-Extra-autumn-2013 Feed planning

Vigtige næringsstoffer i ensilagen af græs, helsæd og majsensilage

Græs og Kløver

Helsæd og majs

Cellevægge

Protein

Sukker

Fedtsyre

Vitaminer A og E

Mineraler

Stivelse

Cellevægge

(Protein)

Få vitaminer

Få mineraler

Grovfoderbudget

Grovfoderopgørelse 2013 Hos: **Jens Østergaard** CHR. Nr: **[redacted]** Udarbejdet: **20.11.13**

Art	Mål			M3	TS %	Kg TS/FE	FE/M3	FE i alt	Ha	FE/Ha	Omkostninger			
	L	H	B								Ensilerin g	Gødsknin g	Diverse	Øre/FE
1. slæt	1	1	30	30	59,8	1,21	295	8850	3	2950	7500			84,7
Græs + helsæd	1	1	20	20	44,9	1,19	225	4500	1	4500	4000			88,9
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
				0				0						
I alt / Gennemsnit				50				13350			11500	0	0	86,1

Grovfoderforbrug

Udbytter i år

	Antal	Fra	Til	Dage	FE/dyr	FE total	Rest	Art	FE i alt	FE/Ha
Får	67	15.12.13	15.2.14	62	1	4154	0,0			
	67	16.2.14	15.4.14	58	1,5	5829	0,0			
				0		0				
				0		0				
				0		0				
Lam	100	15.3.14	15.4.14	31	0,5	1550	0,0			
				0		0				
				0		0				
				0		0				
Ammekøer	7	15.12.13	15.4.14	121	2	1694	0,1			
						13227	123			0

Foderplan for vinter, får 90 kg

Foderemner	Vårbyg fe	Raps- kage fe	Roepil- ler fe	Afgræ- sning fe	1. Slæt ensilage fe	Halm fe	Mine- ral gram	Pris pr. fe
Pris pr fe, kr.	1,50	2,03	1,97	0,90	1,30	4,12	6,00	
Får lav drægtige				1,0			10	0,96
Får midt drægtige	0,12				0,80	0,08	10	1,60
Får høj drægtige 2 lam	0,31				1,03	0,06	20	1,47
Får diegivende 2 lam	0,52	0,26			1,24	0,08	20	1,60
Lam 25-35 kg	0,23	0,22	0,11		0,66		10	1,59

Navn: Lam 35-45kg-300

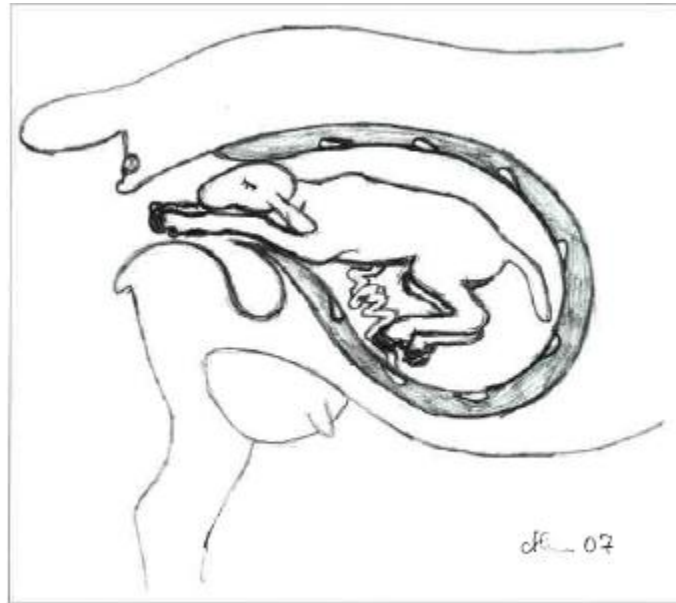
1,58 Kr/FE

Grundlag: Intet grundlag

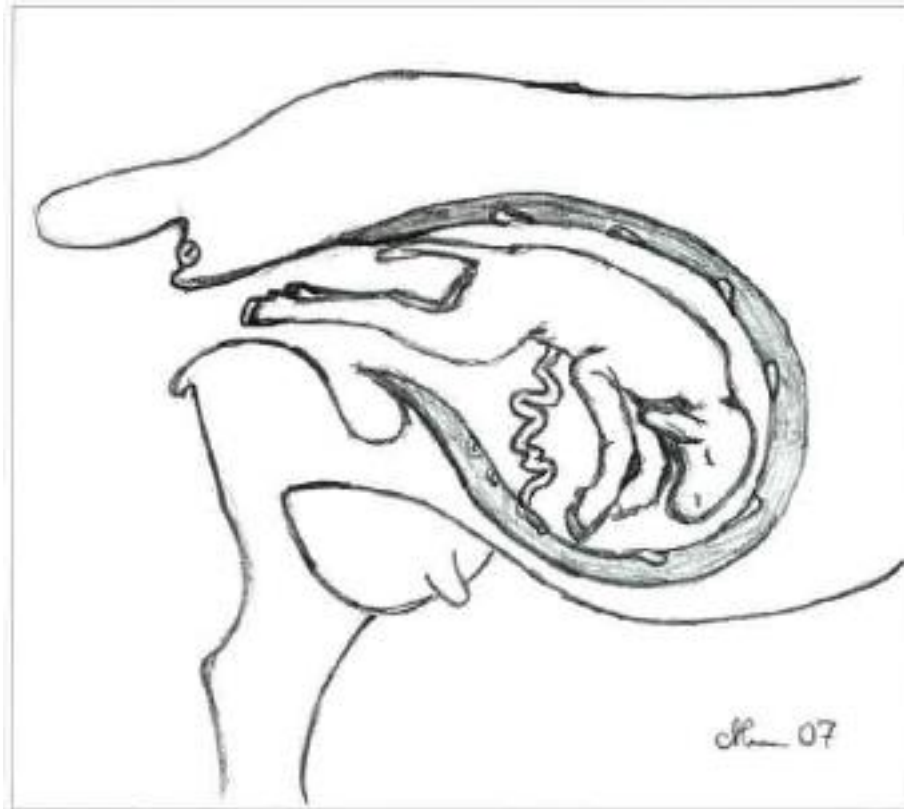
0,58 FE/kg

Blandeopskrift Fodermiddel	ANTAL DYR	200 Kg	400 Kg	600 Kg	KG/DYR
Scan.raps PB fe		33,5	67,1	101	0,17
Vårbyg		96,1	192	288	0,48
Klgrens 1. slæt		313	625	938	1,56
Kridt		2,27	4,55	6,82	0,011
Type 2		0,37	0,74	1,11	0,0018
Agromin får		2,00	4,00	6,00	0,010
IALT		447	894	1.341	2,23

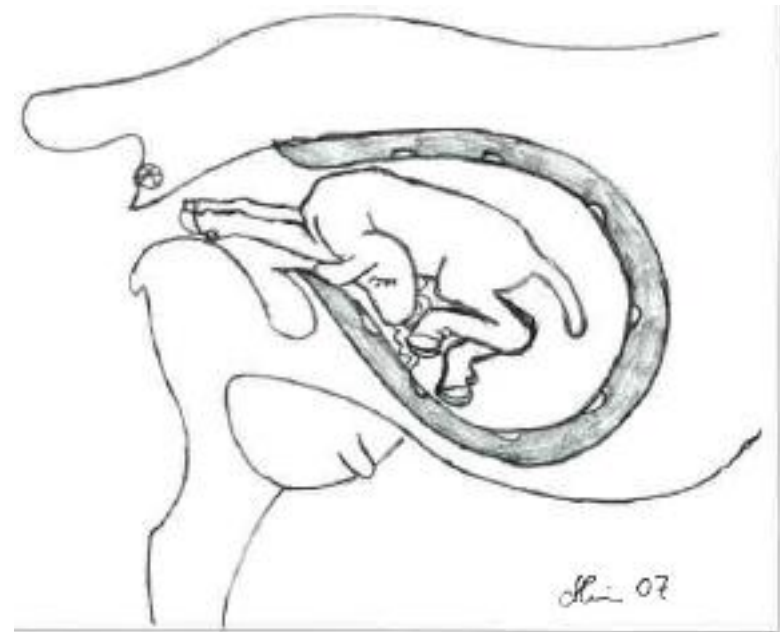
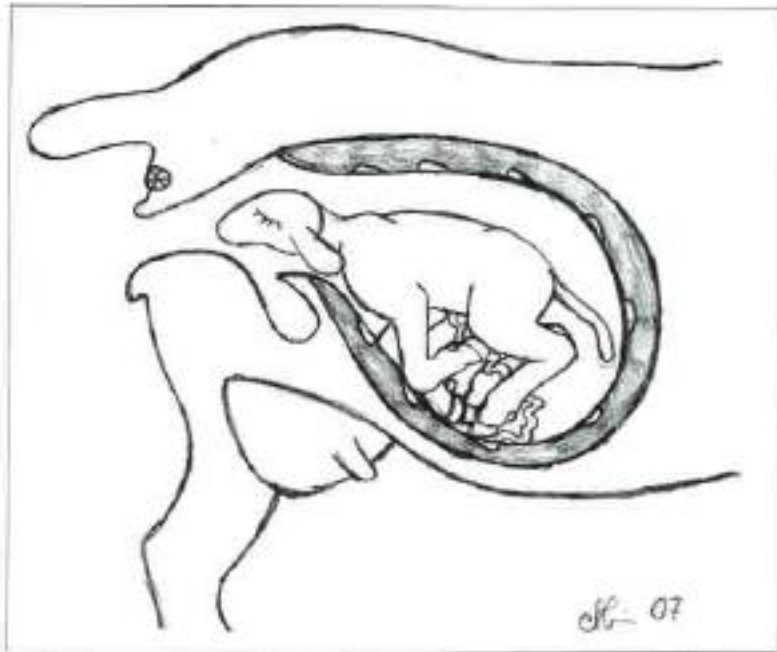
Læmning normal fødsel

Baglens normal fødsel

Et par af de vanskeligheder, som kan være årsag til fødselsproblemer

Altid parat

I kasse bør være

	Børslim Lange handsker	Til at glide let ind i fødselsvejen, hvis denne kræver undersøgelse. Handskerne er vigtige af hygiejniske årsager både for fåret og hyrden.
	Læmmesyngelinge eller et stykke ren flagsnor	Til at binde over knæled eller haser ved udtrækning af lammet
	Jodspirt	Til desinfektion af navlen
	Råmælk og råmælkssonde og beholder udgør tilsammen en 'lammegenopliver' Termometer	Hvis fåret har mælkemangel eller lammet har suttebesvær. For at kontrollere om lammets temperatur, hvis det bliver fundet afkræftet. Se nedenfor.

Pasning af dyr

- Tilse dyrene dagligt på græsfoldene
- Kontrollere:
 - At de har adgang til frisk vand
 - Adgang til foder
 - Adgang til mineraler
 - Er der noget i vejen med dyrene

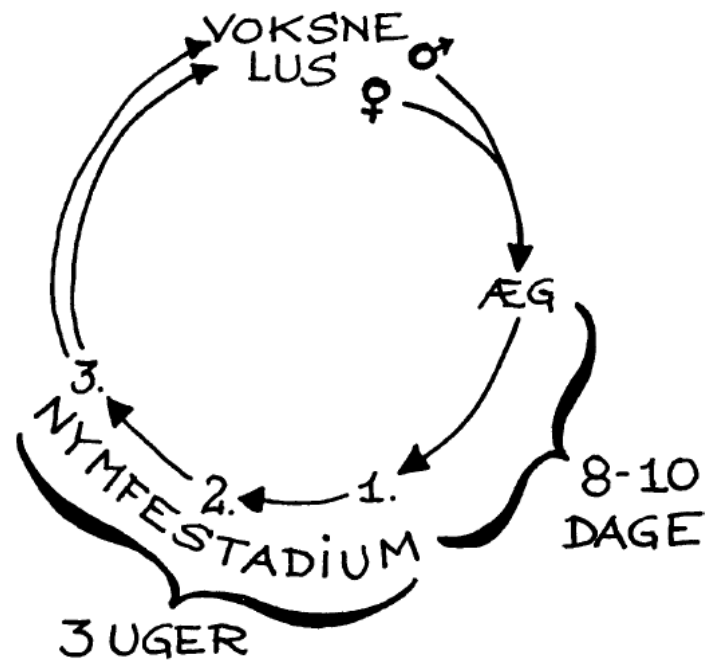
Pasning af dyr

- Tilse dyrene dagligt på stald
- Kontroller:
 - At de har frisk vand
 - At de tygger drøv
 - At alle dyr kommer til trug når der fodres
 - Er der noget i vejen, skal der gøres noget

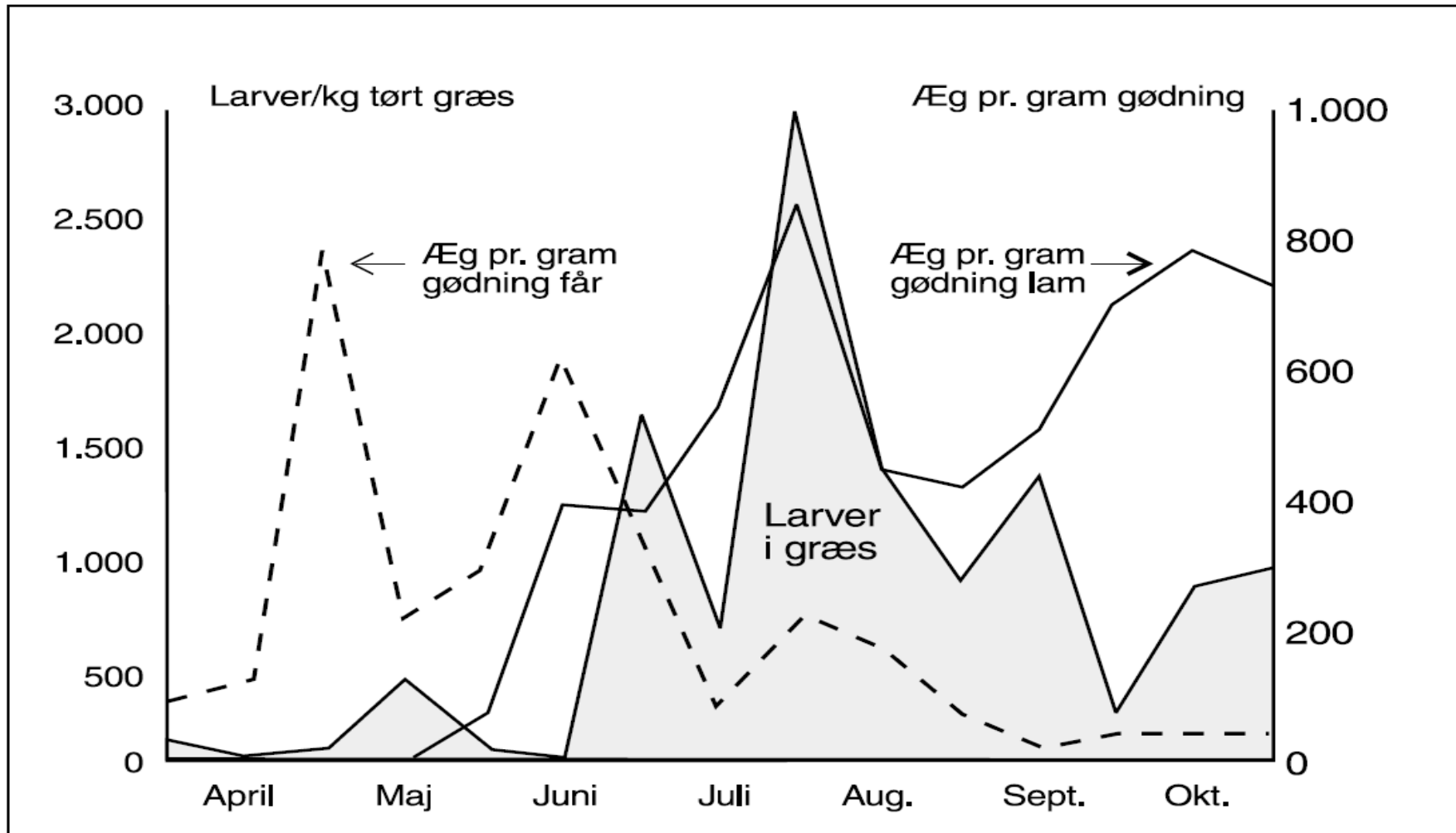
Huldvurdering

Huld karakter (Hk)		Sådan føles det på forreste lændehvirvel/ fårets fedtreserver i kg
0		<p>Meget mager og tæt på at dø. Det er umuligt at finde muskel eller fedtvæv mellem hud og knogler, og den ru knogleoverflade kan mærkes gennem huden.</p>
1		<p>Torntappene er fremtrædende og skarpe. Tværtappene er også skarpe og fingrene passerer let under enderne, ligesom adskillelsen mellem tappene tydeligt føles. Rygmusklen er meget tynd uden fedtdække. Hk 0-1, intet fedt*.</p>
2		<p>Torntappene er stadig fremtrædende men glatte, og de enkelte hvirvler kan kun svagt føles. Med lidt pres er det muligt at føle under tværtappene. Rygmusklen er moderat af størrelse og har et moderat fedtlag. Hk 1-2, ca. 1,5 kg fedt*.</p>
3		<p>Torntappene mærkes som små forhøjninger, de er bløde og afrundede, og de enkelte knogler kan kun føles ved at presse. Tværtappene er glatte og godt dækkede, og et fast pres er nødvendigt for at føle enderne. Rygmusklen er af normal størrelse og har et moderat fedtlag. Hk 2-3, ca. 6 kg fedt*.</p>
4		<p>Torntappene kan lige akkurat føles som en hård linie mellem de fedtdækkede rygmuskler. Enderne af tværtappene kan ikke føles. Rygmusklen er fuldt udfyldt og har et tykt fedtlag. Hk 3-4, ca. 12 kg fedt*.</p>
5		<p>Torntappene kan ikke føles selv med et fast tryk, og der er en rende mellem de to fedtaflejringer, der grænser op til torntappene. Tværtappene kan ikke føles. Rygmusklen er fyldt med et meget tykt fedtlag. Der kan være store fedtaflejringer på kryds ved hale og bag forben Hk. 4-5, ca. 25 kg fedt*.</p>

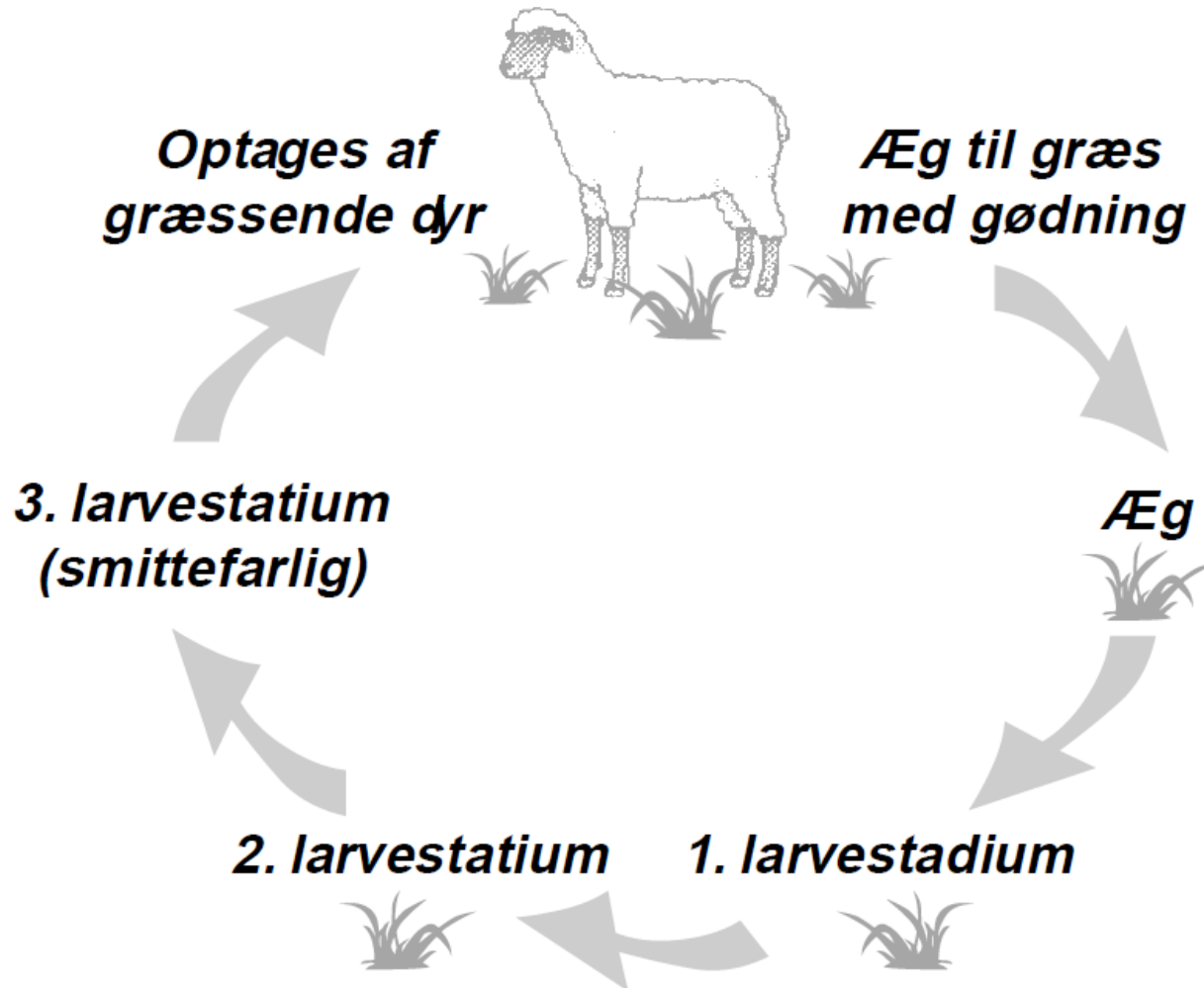
Lusens livscyklus

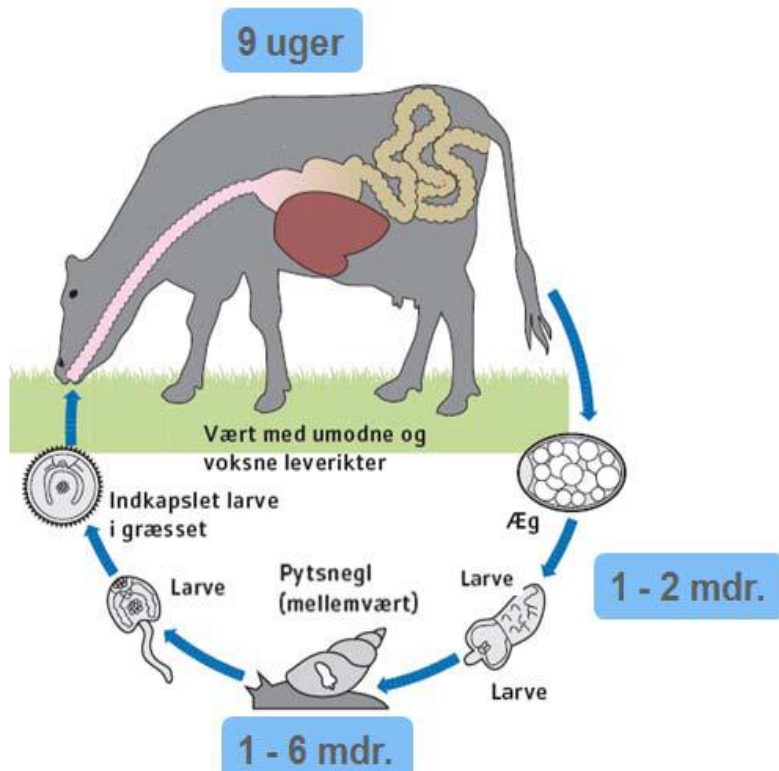
Udvikling af løbetarmorm i græsmarken

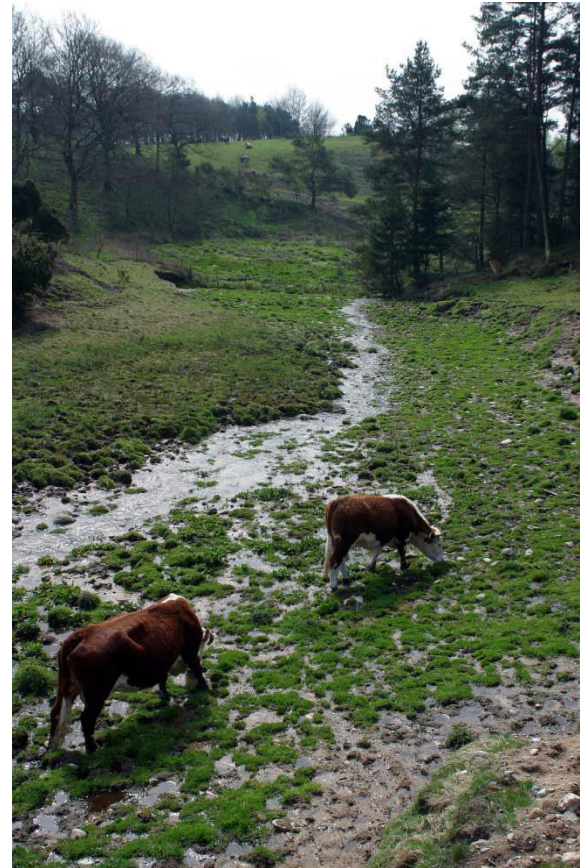
Løbetarmorms livscyklus

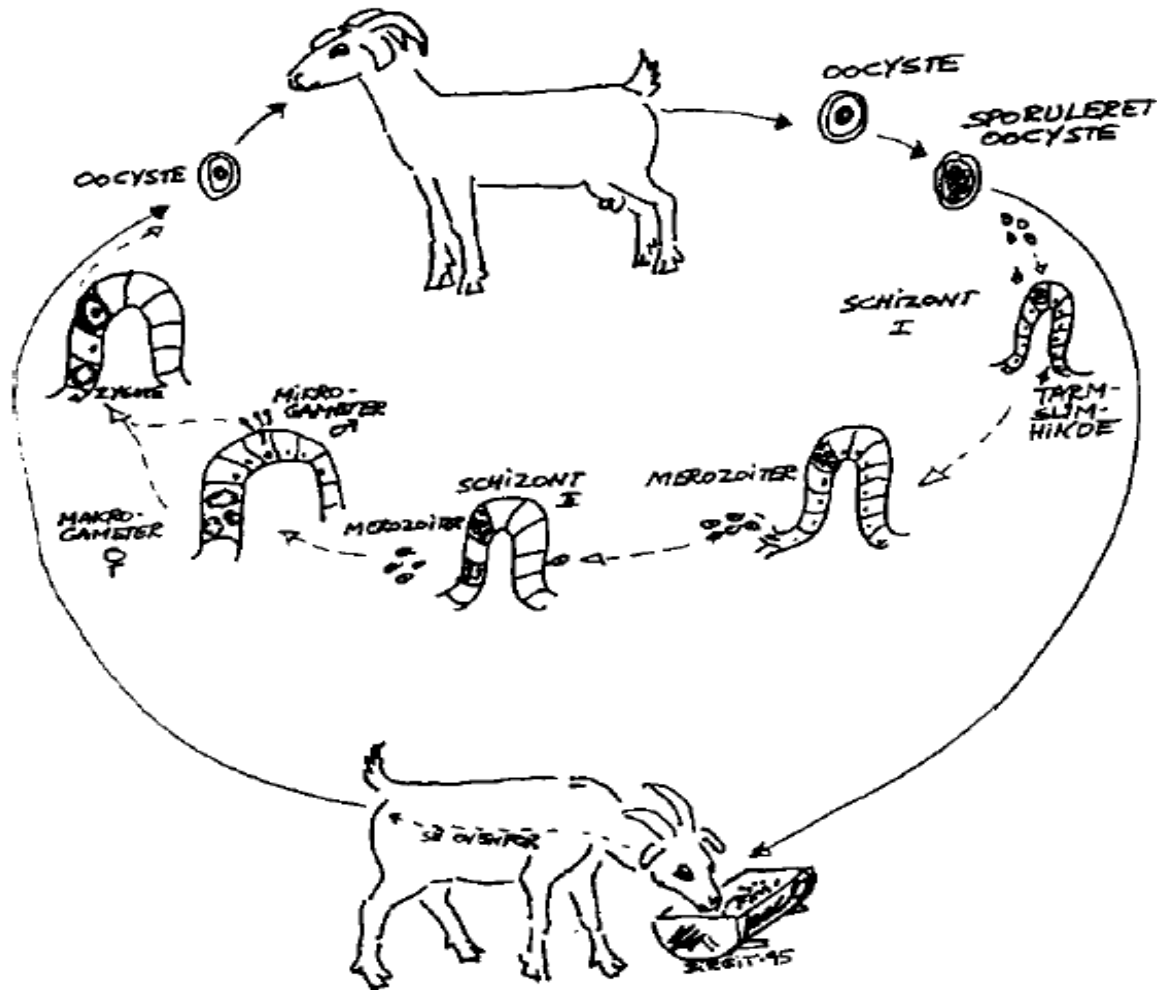
Leverikter livscyklus

KILDE: CIBA-GEIGY GRAFIK, LARS NØRREGAARD

Cocciidiernes livscyklus

Mangelsygdomme

- Når fårene bliver tildelt 10 g mineral pr. dag dækket ind.
- Dog 15g mineral og evt. ekstra vitaminer de sidste 6 uger inden læmning og 20 g efter læmning.
- På moser, heder og vådt stærkt efterårsgræs kan give Cu mangel.
- Når vommen ikke fungerer B-vitaminmangel

Pasningsmodel til opnåelse af størsts mulige antal levendefødte lam

Ved ønsket læmmetidspunkt.: _____

Ca. dato	Antal uger før læmning	Handling	Ønsket huld
	36	Lammene tages fra og hele besætningen ormbehandles (også vædderen), hvis nødvendigt. Fårene fodres ca. 80% af goldnormen. Magre får fodres dog efter normen. Tillægsgimmere, der ønskes ilæmmet fodres efter normen, hvis de har nået ca. 50 % eller mere af udvokset vægt. Mindre gimmere fodres 1,5 x normen.	2,5 – 3,0
	30	Fårene + gimmerne bundklippes og klovbeskæres.	2,5 – 3,0
	30 – 21	Fårene fodres nu 1,5 x goldnormen. gimmerne fodres fortsat som ovenfor nævnt.	- 3,5
	27	Vædderen klippes, klovbeskæres og fodres 1,5 x normen, så han er tilvænnet, når han lukkes til flokken.	3,0 – 3,5
	24	Vædderen sættes til – iført sele med kridt.	min. 3,0
	21 – 0	Foderplan følges.	3,0 – 3,5
	5	Fårene og gimmerne bundklippes og klovbeskæres. Lukkes i hus og tildeles rigeligt med strøelse.	3,5 – 4,0
	0	Fårene læmmer.	3,5 – 4,0
	(-2)	(Fårene ormbehandles, hvis det er nødvendigt)	

OBS: Alle større foderændringer skal ske langsomt!
Dvs. over mindst 8-10 dage.

Mineralfoder og salt tildeles frit i 2 separate skåle/krybber.

Vitaminer tildeles hver dag evt. 1 –2 gange /uge i vinterperioden. Ingen tildeling fra udbinding til uge ”36”